

Nr 159.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående upprättande av reservstater vid armén; given Stockholms slott den 12 juni 1914.

Under åberopande av närlagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att godkänna upprättande av reservstater vid armén i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna, av föredragande departementschefen förordade allmänna grunder.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hj. L. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 juni 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, hans excellens herr statsministern Hammarskjöld anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan angående upprättande av reservstater vid armén samt anförde därvid följande:

»I den nådiga propositionen den 14 maj 1914 angående ny härordning ingår bland de ifrågasatta åtgärderna till stärkande av rikets försvarskrafter till lands upprättandet av en reservstat av officerare och underofficerare för att därigenom öka tillgången på yrkeskunnigt och tjänstedugligt befäl vid mobilisering. Denna fråga är icke ny, utan har under de senaste åren varit föremål för förslag och utredningar, av vilka en sammanfattande framställning här torde böra lämnas.

I. Reservstatsfrågans uppkomst och utveckling.

Med anledning av en vid arméns fullmäktiges sammanträde i oktober 1903 väckt motion i syfte att åstadkomma en utredning av frågan om tidigare övergång till reserven med bibehållen pensionsrätt för officerare och underofficerare tillsatte nämnda fullmäktige en kommitté, vilken, bland annat, fick i uppdrag att verkställa en sådan utredning. Kommittéens den 18 juni 1904 avgivna betänkande jämte direktionens över arméns pensionskassa däröver avgivna yttrande lades till grund för en framställning i ämnet av fullmäktige till Kungl. Maj:t, vilken framställning utmynnade i en hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för beredande av pension åt officerare och underofficerare vid armén, vilka före uppnådd pensionsålder på grund av därom gjord ansökan överfördes från beställning på stat till reserven.

*Frågans
uppkomst.*

Sedan vederbörande myndigheter yttrat sig över denna hemställan samt statskontoret och arméförvaltningen framhållit behovet av ytterligare utredning av frågan, bland annat beträffande de med förslagets genomförande förenade kostnaderna för statsverket, anmodade Kungl. Maj:t den 20 september 1907 direktionen över arméns pensionskassa att verkställa den utredning, som av förenämnda ämbetsverk framhållits såsom erforderlig.

Sedan direktionen över arméns pensionskassa gjort anmälan om det sålunda erhållna uppdraget till det i oktober 1907 sammanträdande krigsbefälet, avlät detta en underdånig skrivelse, vari det med uttalande av sin enstämiga anslutning till arméns fullmäktiges år 1903 gjorda underdåniga hemställan i ärendet gav uttryck åt sin livliga förhoppning om frågans snara och lyckliga lösning.

I skrivelse den 15 januari 1908 hemställde slutligen direktionen över arméns pensionskassa, att den erforderliga utredningen, i vad den rörde den militärorganisatoriska och ekonomiska delen därav, måtte få verkställas genom utav Kungl. Maj:t utsedda särskilda kommittéer. Genom nådigt brev den 21 februari 1908 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för lantförvarsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att biträda med verkställandet av den ytterligare utredning i ämnet, som kunde anses behöfelig.

De sålunda tillkallade sakkunniga avlämnade den 18 juni 1908 »Betänkande rörande införande av fast avlönat reservbefäl vid armén».

*1908 års
sakkunnigas
förslag.*

detta betänkande föreslogo de på anförda skäl, att reservbefälet icke måtte tillkomma genom förtidspensionering, utan att det måtte uppföras i beställning på stat och bilda en särskild reservstat, bestående av officerare och underofficerare, som efter en viss uppnådd levnadsålder och efter en viss tjänstetid överginge till reserven med viss tjänstgöringsskyldighet och med en viss lön, vilken efter uppnådd pensionsålder överginge till pension. De i betänkandet föreslagna lönerna ägde dock proportionell pensions natur så tillvida, att de skulle utgå med ett efter innehavarens ålder vid övergången till reservstat avpassat belopp, vilket han sedermera skulle bibehålla oförändrat under hela sin livstid.

Yttranden
över 1908
års sak-
kunnigas
förslag.

Över ovannämnda betänkande infortrade Kungl. Maj:t yttranden från arméns myndigheter. Bland dessa var det egentligen endast chefen för generalstaben, som ställde sig avvisande mot förslaget i den form det förelåg. Han ansåg nämligen, bland annat på grund av förändringarnas nära beroende av härordningens vidare utveckling, den dåvarande tidpunkten icke vara den rätta att i ett slag lösa de många olika frågor, vilka vore sammanförda i förslaget, och framhöll önskvärdheten av, att de föreslagna åtgärderna successivt bragtes å bane, varvid pensionering av otjänstbara officerare och underofficerare samt av sådana, vilkas tjänstbarhet vore väsentligt nedsatt, borde, så snart ske kunde, genomföras. Därefter borde pensionering av kompaniofficerare och underofficerare, vilka fyllt 47 år, komma till genomförande, medan frågan om åvägabringandet av en fast reservstat borde upptagas till prövning så snart arbetet på härordningens utveckling fortskridit så långt, att fasta utgångspunkter kunde erhållas för reservernas organiserande. De föreslagna avlöningsförmånerna, vilka faktiskt vore av proportionell pensions natur, ansåg chefen för generalstaben knappast fullt ändamålsenliga för en fast reservstat; lönerna inom en sådan borde fast mera hava en bestämd storlek för varje grad.

Generals-
kommissio-
nens till-
läggsutlä-
tande den
9/6 1908.

Uti tilläggsutlåtande den 9 juni 1908 framhöll generalskommissionen beträffande befälsbehovet vid reservbataljonerna ur andra uppådet, att ett snart ordnande av den s. k. förtidspensioneringen vore av synnerlig vikt för fyllandet av detta befälsbehov, särskilt i fråga om kompanichefs- och högre befattningar.

1908 års
kommitté-
förslag.

Sedan 1904 års fullmäktige för flottans pensionskassa uttalat sig för en utredning för marinens del av frågan rörande tidigare övergång till reserven med bibehållen pensionsrätt, tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté, vilken, bland annat, fick i uppdrag att verkställa berörda utredning. Nämnda kommitté avgav den 18 april 1908 »Förslag och betänkande angående förtidspensionering av officerare och underofficerare vid marinen».

Då emellertid nämnda betänkande och det av 1908 års sakkunniga för arméns del avgivna betänkandet i vissa delar voro från varandra skiljaktiga, uppdrog Kungl. Maj:t den 20 november 1908 åt särskilda kommitterade att för åstadkommande, så vitt ske kunde, av sammanjämkning av dessa betänkanden verkställa utredning och avgiva slutligt förslag till bestämmelser i ämnet.

Kommitterade, vilka utgjordes av ledamoten av riksdagens första kammare, f. d. generalmajoren friherre *N. A. H. Palmstierna*, kommandören *P. J. Dahlgren*, översten *J. A. Moberg* samt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren *L. J. Jansson* i Djursåtra, avgåvo den 3 mars 1909 »Betänkande och förslag angående uppsättande av reservstater vid armén och marinen».

1909 års
kommitté-
förslag.

De kommitterade framhöllo till en början, att för uppsättandet av reservtrupper i större omfattning erfordrades en reserv av fullt utbildade officerare och underofficerare, och att enda utvägen för anskaffandet av en sådan vore att söka förmå officerare och underofficerare, som tillräckligt länge tjänstgjort vid stammen, att mot någon ersättning övergå till reserven med skyldighet att för bibehållande av sin militära duglighet tid efter annan deltaga i övningar.

Beträffande formen för den *ersättning*, som skulle utgå åt reservpersonalen, ansågo kommitterade, att denna personal icke borde tillkomma genom förtidspensionering, utan uppföras å beställningar på stat och bilda en särskild reservstat med vissa löner, vilka av innehavarna efter avgång från reservstaten vid uppnådd pensionsålder skulle åtnjutas såsom pension.

I fråga om den *levnads- och tjänstålder*, som skulle erfordras för rättighet att övergå till reservstat, syntes det första villkoret vara, att den, som överginge till nämnda stat, skulle hava tjänat så länge vid stammen, att han förvärvat tillräcklig tjänstevana för fullgörande av en kompani-chefs, resp. kompaniadjutants, befattning. I detta hänseende kunde man lämpligen uppställa fordran på en minsta tjänstetid vid stammen av 15 år. På det att den i förtid avgångne icke måtte hava längre tid kvar att tjäna vid reservstaten, än att han under denna tid kunde bibehålla sin tjänsteduglighet utan att behöva deltaga i allt för ofta återkommande och omfattande militära övningar, borde övergång icke medgivas tidigare, än att den, som inträdde på reservstaten, hade ungefär 15 år att kvarstå i tjänst. Därav skulle följa, att den lägsta levnadsåldern vid övergången till reservstat bleve 35 år för kompaniofficerare och underofficerare, 40 år för majorer och överstelöjtnanter, 45 år för överstar samt 50 år för generaler.

Den *tjänstgöring*, som borde åläggas reservstatsbefälet, skulle enligt kommitterades förslag bestå uti deltagandet i en regements- eller motsvarande övning vart annat år intill utgången av det fyrtionde levnadsåret och därefter vart tredje år.

Lönebeloppen på reservstat för officerare och underofficerare beräknades från och med den lägsta för överflyttning till reservstat medgivna levnadsåldern till och med året närmast före inträdet i pensionsåldern (då lönen överginge till pension) efter en successivt stigande skala, nämligen: för generaler från 3,720 kr. vid 50 år till 5,840 kr. vid 64 år; för överstar från 2,520 kr. vid 45 år till 4,380 kr. vid 59 år; för överstelöjtnanter från 1,680 kr. vid 40 år till 3,490 kr. vid 54 år; för majorer från 1,530 kr. vid 40 år till 3,140 kr. vid 54 år; för kompaniofficerare från 1,020 kr. vid 35 år till 2,540 kr. vid 49 år; samt

för underofficerare från 370 kr. vid 35 år till 940 kr. vid 49 år.

På motsvarande sätt beräknades lönebeloppen för intendenturkårens till reservstat överflyttade personal.

För att reservstaten måtte omfatta endast *fullt tjänsteduglig personal*, borde ingen tillåtas kvarstå vid densamma längre än till den ålder, då han skulle varit berättigad att avgå med pension efter senast innehavd grad å aktiv stat. För den, som överginge till reservstaten, borde valfrihet finnas att genom fortsatta avgifter bevara änkepensionsrätten eller ock utträda ur änkepensionskassan.

Beträffande det för armén erforderliga *antalet* officerare och underofficerare på reservstat åberopade kommitterade nedanstående tabell.

T r u p p f ö r b a n d.	Överste- löjtnanter och majorer.	Kompani- officerare.	Under- officerare.
28 infanteriregementen	56	224	224
2 stora kavalleriregementen	2	12	12
6 små d:o	3	18	18
6 fältartilleriregementen	12	48	48
Fästningsartilleriregementet	2	8	8
Positionsartilleriregementet och Gottlands artillerikår	2	8	8
Fortifikationen	4	16	16
Trängen	3	12	12
Summa	84	346	346

Av överstar beräknades dessutom för reservregementen o. d. 12 vid infanteriet och 3 vid artilleriet eller tillsammans 15 samt av generaler för reservfördelningar eller i särskilda uppdrag 4. Tabellen angäve dock enligt kommitterades åsikt endast en minimigräns, under vilken man så vitt möjligt icke borde stanna, då även med en sålunda beräknad reservstat bristen på fullt utbildade officerare och underofficerare skulle bliva ganska kännbar, när det en gång gällde att organisera landets hela värnkraft för försvaret av vårt nationella oberoende.

Att på en gång uppsätta hela den erforderliga personalen på reservstat låte sig tydligen icke göra, även om tillgång på hugade sökande funnes. Det vore därför nödvändigt att fördela tillsättandet av beställningarna över ett tillräckligt stort antal år.

Enligt av 1908 års sakkunniga upprättade alternativa förslag skulle personalen på reservstat uppsättas under loppet av 8, 10 eller 12 år. Kommitterade ansåge sig emellertid böra föreslå, att uppsättningen skulle försiggå något långsammare, dels med hänsyn till möjligheten att fylla de genom övergången till reservstaten uppkommande luckorna inom officerskårerna, utan att detta på något sätt finge inverka hämmande på en eventuell ökning av den aktiva staten, dels av kostnadshänsyn. Det antal, som under den första femårsperioden beräknades kunna överföras till reservstat, utgjorde 120 officerare och 100 underofficerare.

Den *kostnad* i löner och pensioner, som den föreslagna reservstaten, fullt genomförd, skulle kräva, uppginge till omkring 500,000 kr. om året. Under vart och ett av de fem första åren beräknades kostnaden uppgå till:

1. året	85,000 kr.
2. »	145,000 »
3. »	205,000 »
4. »	258,000 »
5. »	310,000 »

Den av Kungl. Maj:t den 28 september 1907 tillsatta kommittén för granskning av uppgjorda förslag till samfällad plan för rikets försvar m. m. tog ovannämnda betänkande under omprövning och förordade, att en reservstatsorganisation i huvudsaklig överensstämmelse med den av 1909 års kommitterade föreslagna snarligen måtte komma till stånd.

1907 års
försvars-
kommitté.

De år 1912 församlade arméns fullmäktige uttryckte i skrivelse till Kungl. Maj:t den förhoppningen, att frågan om förtidspensionering och upprättandet av reservstater måtte föras till en slutlig, snar lösning, och 1913 års krigsbefäl gjorde ett uttalande, att den för arméns tjänstbarhet

1912 års
arméns full-
mäktige och
1913 års
krigsbefäl.

och för möjligheten att bereda tillgång på erforderligt reservbefäl så ytterst betydelsefulla frågan om förtidspensionering måtte bringas till en snar och tillfredsställande lösning.

*Försvars-
bered-
ningarna.*

De år 1911 tillsatta försvarsberedningarna uttala sig på skilda ställen i befintliga tryckta betänkanden för uppsättande av reservstater.

Sålunda säges i »Tredje försvarsberedningens yttrande angående infanteriets organisation», att för tillgodoseende av fälthärens och reservtruppernas behov av mobiliseringsbefäl hade man, bland annat, att tillgå s. k. »reservstatsbefäl, vars organisation snarast möjligt i enlighet med de i 1909 års betänkande angivna huvudgrunderna bör påbörjas». Samma förslag upprepas i den av nämnda beredning gjorda sammanfattningen beträffande infanteriets organisation.

I utlåtandet om »Värnplikts tid och värnpliktsuppbåd» behandlas även frågan om reservstatsbefäl och yttras där bland annat följande:

»Beredningarna anse sig böra ansluta sig till ovanstående förslag (1909 års kommittéförslag), vars genomförande i den omfattning, som föreslagits, med hänsyn till det trängande behovet av en organisation för reservformationerna, synes böra ske, så snart det låter sig göra med hänsyn till möjligheten att hålla den aktiva officers- och underofficerskader fulltalig.»

I sammanhang härmed framhålla försvarsberedningarna, att 1909 års kommittéförslag upptog ett mindre antal reservstatsbefäl än som med de reservformationer och det befäl å stat för dem, som beredningarna föreslagit, skulle vara erforderligt särskilt vid infanteriet, men tillägga samtidigt, att då genomförandet av kommitténs förslag av vissa hänsyn ansetts kunna ske endast småningom under en period av minst 8 å 12 år, vore det ej lämpligt att i fråga om antalet befäl å reservstat gå utöver den av kommittén angivna ramen, innan erfarenhet vunnits om möjligheten och lämpligheten därav.

Försvarsberedningarna sammanfatta uti sistberörda utlåtande sina uttalanden uti yrkandet, att *en reservstatsorganisation snarast måtte påbörjas enligt grunderna i 1909 års betänkande och förslag rörande upp- rättande av reservstater.*

Slutligen torde även böra framhållas, att 1909 års kommittébetänkande med styrka gjort gällande, att i oavvisligt samband med förslaget om upp- rättande av en krigsduglig reservstat stode *fordran att från den aktiva staten avlägsna dem, som där upptog platser utan att vara tjänstbara* och utan att enligt gällande bestämmelser kunna skiljas därifrån. I sådant syfte framlade ock kommittén förslag till ändrad lydelse av punkterna

6, 7 och 8 i nådiga brevet den 22 juni 1877 angående grunder för pensionering av arméns befäl m. m.

Försvarsberedningarna hava ock i sin framställning angående frågan om reservstatsbefäl framhållit vikten av, att såväl *det aktiva som reservstatsbefälet hölles fullt tjänstedugligt*, och att i detta syfte åtgärder vidtoges för att, där personal å aktiv stat eller reservstat bleve tjänsteduglig, underlätta sådan personals avgång med pension i huvudsak enligt kommitterades förslag och det nya förslaget till militär pensionslag.¹

II. Förslag angående upprättande av reservstater vid armén.

Då, såsom torde framgå av den i det föregående lämnade redogörelsen för reservstatsfrågans uppkomst och utveckling, vissa erinringar blivit gjorda mot det föreslagna sättet för densamma lösning, och då vid utarbetande av förslaget till stärkande av rikets stridskrafter till lands ändamålsenligheten av 1909 års kommittéförslag i vissa delar blivit ifrågasatt, har frågan ansetts böra underkastas ytterligare överbäggande och bearbetning. Denna har, enligt givet uppdrag, verkställts inom departementet av generallöjtnanten *L. H. Tingsten* och överstelöjtnanten *G. R. J. Åkerman*, vilka hava avgivit ett omarbetat förslag rörande ordnandet av reservstater vid armén. För detta förslag redogöres här nedan.

Nämnda officerare hava kommit till den uppfattningen, att effektiviteten av 1909 års kommittéförslag kunde ifrågasättas, och detta huvudsakligen av följande skäl. *Grunder för reservstaten.*

Den föreslagna minimiåldern för inträde å reservstat — 35 levnadsår och minst 15 tjänsteår — syntes vara för hög, för att man i fråga om kompaniofficerare och underofficerare skulle kunna påräkna det erforderliga antalet. Ifrågavarande ålder borde fördenskull icke oväsentligt sänkas.

Det vid övergången till reservstat tillerkända ersättningsbeloppet vore lika stort å reservstaten som, efter avgång från denna, å pensionsstaten, d. v. s. lön och pension komme att uppgå till ett och samma belopp. Detta syntes i och för sig icke vara lämpligt, varjämte denna

¹ Med det nya förslaget till militär pensionslag avses det förslag, som den 31 maj 1912 avgavs av den år 1910 den 6 maj förordnade militära pensionskommittén.

omständighet icke vore ägnad att locka till tidig övergång till reservstat, synnerligast som avlöningen å denna stat och den blivande pensionen ökades med varje år som övergången uppsköttes.

Kommittéförslaget, som upptog ett stort antal avlöningsbelopp inom reservstatens olika grader, ej mindre än 15 inom kompaniofficersgraden, kunde i vissa avseenden icke fränkännas karaktären av ett förtidspensioneringsystem, huvudsakligen ägnat att för dem, som sådant önskade, underlätta avgången ur aktiv tjänst.

Då emellertid reservstatens ändamål vore att anskaffa det för mobiliseringsbehovet erforderliga antalet erfarna och tjänstevana, tillika tjänstedugliga officerare och underofficerare för en mindre kostnad än den, som vore förbunden med motsvarande ökning av de aktiva officers- och underofficerskårerna, borde med hänsyn härtill reservstaten ordnas såsom en *verklig stat vid sidan av den aktiva* med vissa lämpligen avvägda lönebelopp, som dock icke borde hava proportionell pensions natur. Pensionerna vid avgång från reservstat borde vara mindre än lönerna å densamma, eller med andra ord pensionerna borde bestämmas med hänsyn till reservstatens avlöningsförmåner och icke tvärtom. Förutom det att avlöningsbeloppen så ordnades, att desamma, inom en viss bestämd minimigräns av levnadsår eller tjänstear, uppmuntrade till tidig övergång till reservstat, borde, särskilt vad kompaniofficierare och underofficerare anginge, ökning i avlöningen inträda efter viss tids tjänst å reservstaten. Därigenom ökades utsikterna för att de, som övergått till reservstat, komme att därstädes kvarstanna.

Med inrättande av en reservstat skulle skapas en tillgång på tjänstedugligt befäl för reservtrupperorganisationen, varjämte omsättningen av de på aktiv stat varande officerarna och underofficerarna komme att försiggå något raskare samt ifrågavarande personal i viss mån föryngras. Till följd av den livligare avgången bland underofficerarna ökades befordringsutsikterna för det fast anställda underbefälet av manskaps grad, vilket borde utöva ett gynnsamt inflytande på rekryteringen av volontärpersonalen.

Det på nu angivna grunder utarbetade förslaget är av följande innehåll.

Reservstatens storlek.

De båda kommittéer, som behandlat reservstatsfrågan, hade vid beräkningen av *reservstatens storlek* utgått från, att minst två reservbataljoner skulle uppsättas vid varje infanteriregemente och i lämpligt förhållande härtill reservformationer organiseras vid specialtrupperlagen. Redan för den då förutsatta reservorganisationen hade emellertid den föreslagna reservstaten ansetts utgöra ett minimum. Med den organisation av reservtrupperna, som

ifrågasattes i det under utarbetning varande förslaget till lantförsvarets stärke, vore en avsevärd ökning av reservstaten utöver den av ovan nämnda kommittéer föreslagna erforderlig i fråga om officerarna. Av vid arbetet på härordningen utförda beräkningar hade framgått, att om ökningen av officerare och underofficerare på aktiv stat inskränktes till det i nyssnämnda förslag upptagna antalet, reservstaten borde omfatta omkring 20 överstar, 95 övriga regementsofficerare, 385 kompaniofficerare och 370 underofficerare. I detta antal vore på reservstat erforderlig intendenturpersonal inberäknad. Förutom dessa beställningar syntes även åtminstone fyra generalsbeställningar böra tillkomma. De nu angivna siffrorna kunde emellertid icke göra anspråk på att vara annat än approximativa och angåve ingalunda hela det behov, som vid reservorganisationens fullständiga genomförande uppstode. Att öka reservstaten utöver det nyss angivna antalet officerare och underofficerare vore emellertid med hänsyn till de sannolika svårigheterna att rekrytera densamma icke möjligt, åtminstone icke vad officerarna beträffade, utan syntes det snarare antagligt, att det skulle visa sig allt annat än lätt att ernå det ovan såsom erforderligt betecknade antalet. Under alla förhållanden måste reservstatens uppsättande fördelas över ett ganska stort antal år — minst 10 à 12 år — med hänsyn till möjligheten dels att rekrytera reservstaten, dels att fylla de genom övergång till densamma uppkommande vakanserna å den aktiva staten, utan att den behöfliga ökningen av denna komme att fördröjas.

I betraktande dels av svårigheten att nu bestämt angiva reservstatens storlek, dels av den långa tid, som erfordrades för att fylla det slutliga behovet av reservstatsofficerare, och då dessutom erfarenheten rörande möjligheten att rekrytera en reservstat av större omfattning vore ringa eller ingen, syntes det icke vara lämpligt att nu fatta beslut om frågan i hela dess omfattning. I stället vore det helt visst ändamålsenligare att först taga ett mindre steg och att därför tills vidare begränsa planen för reservstatens uppsättande till en viss bestämd kortare tidsperiod, lämpligen tiden till och med år 1920.

Vid bestämmandet av reservstatens storlek vid den föreslagna periodens slut samt av det antal beställningar, vilka årligen skulle tillkomma, borde man eftersträva, att reservstatens uppsättande om möjligt hölle jämna steg med reservorganisationens utveckling i övrigt, och att sålunda för denna organisation kvalificerat befäl komme att erhållas, i samma mån som reservformationer planenligt kunde nyuppsättas. Enbart ur denna synpunkt borde reservstaten år 1920 enligt verkställda beräkningar omfatta 2 generaler, 7 överstar, 30 övriga regementsofficerare, 120 kompaniofficerare och 120 underofficerare, däri inberäknad intendentur-

Reservstatens första period.

personal. Det vore emellertid icke möjligt att endast taga hänsyn till befälsbehovet vid reservformationerna, utan man måste även, såsom redan framhållits, tillse, att de genom övergång till reservstaten uppkomna vakanserna bland det aktiva befälet kunde fyllas, och att den erforderliga ökningen av den aktiva staten sålunda icke hämmades. Tillbörlig hänsyn måste dessutom tagas till sannolikheten att kunna rekrytera reservstaten med fullt lämplig personal.

Enligt vad som blivit upplyst kunde elevantalet vid krigsskolan från och med kursen 1915—1916 ökas till 150, av vilka omkring 120 erfordrades för den aktiva kaderns vidmakthållande och ökning. Omkring 30 kunde således från och med 1916 beräknas för fyllandet av de genom övergång till reservstaten uppkomna vakanserna. Sedan den aktiva kadern erhållit avsedd storlek, kunde en ännu starkare avgång till reservstaten äga rum, därest en sådan ur andra synpunkter skulle visa sig möjlig och lämplig. Under perioden 1916—1920 skulle således omkring 150 officerare (intendenturpersonal däri inbegripen) kunna övergå till reservstaten, utan att den aktiva kaderns rekrytering därav hämmades. Antalet 150 sammanfölla ganska nära med det antal officerare, vilket ovan angivits såsom önskvärt ur synpunkten av reservtruppernas organisation. Nämda antal syntes även med hänsyn till möjligheten att erhålla hugade sökande till reservstaten kunna betecknas såsom rimligt. Det innebure, att ungefär en officer pr regemente vartannat år överginge till reservstaten. Enligt 1909 års kommittéförslag skulle reservstaten efter 5 år omfatta 120 officerare, d. v. s. en icke fullt så hastig uppsättning som nu föresloges.

Då någon ökad officersrekrytering icke kunde påräknas förrän 1916, och då dessutom behovet av officerare 1915 vore särskilt stort, enär enligt meddelande två årsklasser värnpliktiga nämnda år skulle samtidigt undergå rekrytutbildning, borde reservstatens uppsättande icke påbörjas förrän år 1916.

Enär underofficerarna rekryterades från underbefälet av manskapet, behövde vid bestämmandet av antalet underofficerare på reservstat knapast någon hänsyn tagas till möjligheten att fylla uppkommande vakanser, utan antalet kunde rättas efter behovet och möjligheten att finna underofficerare, som önskade övergå till reservstaten. Ur denna senare synpunkt syntes den i det föregående angivna behovssiffran, 120 underofficerare (intendenturpersonalen däri inberäknad), kunna anses möjlig att uppnå, då den icke innebure mera än att ungefär en underofficer för varje regemente vart annat år skulle övergå till reservstaten.

I anslutning till det sålunda anförda hade uppgjorts nedanstående tablå över reservstatens föreslagna utveckling åren 1916—1920.

Tablå över reservstatens utveckling åren 1916—1920.

År.	Generaler.	Överstar.		Majorer.	Kompaniofficerare.			Underofficerare.	
		Högre löne-klassen.	Lägre löne-klassen.		Högsta löne-klassen.	Mellersta löne-klassen.	Lägsta löne-klassen.	Högre löne-klassen.	Lägre löne-klassen.
1916	—	1	1	6	5	9	10	11	13
1917	1	—	1	5	5	9	9	11	13
1918	—	1	1	6	5	8	10	11	13
1919	—	—	1	6	5	8	9	11	13
1920	1	—	1	6	4	8	10	11	13
Summa	2	2	5	29	24	42	48	55	65

Anm. I ovanstående tablå ingår erforderlig intendenturpersonal.

Reservstatsorganisationen hade sin största betydelse för infanteriet. Icke mindre än två tredjedelar av hela antalet reservstatsofficerare och tre femtedelar av underofficerarna vore beräknade för infanteriet. Antalet reservstatspersonal på specialtruppslagen och intendenturkåren bleve sålunda jämförelsevis litet och därför svårt att redan på förhand årsvis fördela på de olika truppslagen och intendenturkåren. Det vore fördenskull lämpligast, att *reservstaten gjordes gemensam* för hela hären och omfattade alla truppslag ävensom intendenturkåren, med rätt för Kungl. Maj:t att efter sig företeende behov och övriga inverkan omständigheter fördela de för reservstaten avsedda lönerna på truppslag och truppförband ävensom nämnda kår, varvid likväl borde iakttagas, att minst tre femtedelar av beställningarna i vardera av grupperna regementsofficerare, kompaniofficerare och underofficerare om möjligt borde avses för infanteriet.

*Gemensam
reservstat.*

Ändamålet med reservstaten vore i första hand att skaffa ett visst antal fullt utbildade officerare m. fl. med tillräcklig tjänstevana. För att detta skulle vara möjligt måste de, som överginge till reservstaten, hava förvärvat tillräcklig sådan vana eller tjänsterutin. Med hänsyn därtill hade de båda kommittéer, som behandlat frågan om reservstaten, uppställt såsom fordran för övergång till densamma minst 15 *tjänsteår* och 35 *levnadsår*. Utförda beräkningar hade emellertid givit vid handen, att med så höga fordringar i fråga om tjänsteår och levnadsår det med all

*Villkor för
övergång till
reservstat.*

sannolikhet icke bleve möjligt att hålla reservstaten fulltalig, särskilt vad anginge *kompaniofficerarna*. Reservstaten komme under sådana förhållanden att rekryteras ur en alltför liten del av dessa.

För att med någon grad av säkerhet skulle kunna påräknas, att reservstaten skulle kunna hållas fulltalig, syntes det därför nödvändigt att möjliggöra något tidigare övergång till densamma, än kommittéerna föreslagit. Med den ökning i tjänstgöringen, vilken bleve en följd av förlängd värnpliktstjänstgöring, skulle man, utan åsidosättande av kravet på inhämtad erforderlig tjänstevana för befattning såsom kompani-(skvadrons- o. s. v.) chef, kunna fastställa såsom villkor för övergång till reservstat minst 10 *tjänsteår* såsom aktiv officer och minst 32 *levnadsår*. För de officerare, vilka åren 1915—1920 bleve 32 år, innebure nyss angivna villkor enligt verkställda beräkningar en fordran på i medeltal 12—13 *tjänsteår* vid armén. Liknande villkor borde även gälla intendenterna. Då övergång till intendenturkåren numera skedde efter ungefär 5 *tjänsteår* såsom officer, kunde ifrågavarande villkor, vad intendenterna beträffade, lämpligen bliva minst 5 *tjänsteår* såsom intendenturtjänsteman och minst 32 *levnadsår*.

Vad *underofficerarna* anginge, hade kommittéerna, enligt vad förut nämnts, såsom villkor för övergång till reservstat uppställt minst 15 *tjänsteår* och 35 *levnadsår*. Då underofficersbefordran i allmänhet vunnes vid 26—27 års ålder, skulle detta under rådande förhållanden innebära 8 à 9 *tjänsteår* såsom underofficer, vilket med hänsyn till erforderlig tjänsteduglighet såsom kompani-(skvadrons- o. s. v.)adjutant syntes kunna anses tillräckligt. Då det emellertid vore sannolikt, att genom inrättande av en reservstat och till följd även av andra skäl omsättningen bland underofficerarna komme att bliva större, än vad förhållandet under senaste åren varit, kunde man lämpligen sänka fordran på *levnadsålder* till minst 34 år. Då emellertid underofficerarnas befordringsförhållanden vore ganska ojämna, syntes en fordran på minst 8 *tjänstår* såsom aktiv underofficer böra uppställas, för att med säkerhet skulle kunna påräknas erforderlig tjänstevana hos de underofficerare, som överginge till reservstat.

Avlöningsförmåner.

Mot de *avlöningsförmåner* för reservstatens personal, vilka föreslagits av 1908 års sakkunniga och sedan upptagits i 1909 års förslag hade gjorts den erinran, att de vore av proportionell pensions natur. Förutom att mot detta avlöningssätt kunde göras den principiella invändningen, att det gåve hela anordningen karaktär snarare av förtidspensionering än av en fast reservstat vid sidan av den aktiva, kunde även bestämda olägenheter därav uppvisas. Så skulle, såsom redan framhållits, härigenom en mångfald olika lönebelopp förekomma, vilket skulle kunna vålla olägen-

heter vid redovisning m. m. Då löneförmånerna komme att ökas med varje år övergången till reservstat uppsköttes, skulle systemet i viss mån uppmuntra till uppskov med denna övergång och i främsta rummet bliva lockande för den äldre delen av personalen, varigenom åter reservstatens rekrytering skulle äventyras. Slutligen låge det en viss oegentlighet uti, att en person erhöle samma ersättning under den tid tjänstgöring även i fredstid vore honom ålagd som då han övergått till pensionsstat. Det skulle för övrigt verka mera lockande till övergång på reservstat — särskilt för den yngre delen av personalen —, om goda förmåner kunde erbjudas under den närmaste tiden efter denna övergång, än om en jämförelsevis stor pension ställdes i utsikt.

Med hänsyn härtill borde de olika lönebeloppen å reservstaten inskränkas till ett fåtal. Därvid, liksom vid bestämmandet av beloppens storlek, hade något skiljaktiga synpunkter gjort sig gällande för olika personalkategorier.

Vad först *kompaniofficerarna* beträffade, syntes det lämpligt att låta antalet löneklasser å reservstaten bliva lika stort som motsvarande klasser å den aktiva staten, alltså tre, motsvarande löjtnants av första klassen samt kaptens av andra och första klassen.

Kompaniofficerarnas löner.

Vid bestämmandet av de åldersklasser, vilka de olika löneklasserna lämpligen skulle omfatta, borde hänsyn tagas till den ålder, vid vilken de ökade löneförmånerna på aktiv stat i regel ernåddes. Då kaptens av andra klassen lön under åren 1911—1913 i medeltal erhöles vid 36 års ålder och kaptens av första klassen vid 40 års ålder, syntes reservstatens lägsta löneklass för kompaniofficerare lämpligen kunna omfatta åldersgruppen 32—36-åringar, löneklassen därnäst gruppen 37—42-åringar och den högsta löneklassen gruppen 43—49-åringar. Den lägsta löneklassen komme sålunda att omfatta 5 åldersklasser, den därnäst 6 och den högsta löneklassen 7 åldersklasser. Beträffande den sistnämnda löneklassen vore emellertid att märka, det övergång till kompaniofficersbeställning å reservstat sannolikt komme att bliva sällsynt uti de äldsta åldersklasserna på grund av möjligheten för de därtill lämpliga att i samband med övergång till reservstat befordras till majorer.

Under förutsättning att övergången till reservstaten komme att ske ungefär likformigt inom de åldersklasser, som därtill kunde komma ifråga, borde man vid bestämmandet av antalet beställningar i de olika löneklasserna utgå från det antal aktiva officerare, vilka funnes i de tre åldersgrupperna. Det visade sig då, att av hela antalet kompaniofficerare på aktiv stat med en ålder från och med 32 till och med 49 år, 40 procent tillhörde åldersgruppen 32—36 år, 39 procent åldersgruppen 37—42 år

och 21 procent åldersgruppen 43—49 år. Fördelningen av beställningarna, enligt tablån å sid. 12 sammanlagt 114, borde således bliva i de olika löneklasserna, utgående från den lägsta, resp. 48, 42 och 24, varvid en förskjutning gjorts till förmån för den lägsta löneklassen, emedan lockelsen att övergå till reservstat ansetts vara något större inom den åldersklass, som denna löneklass omfattade.

Vid bestämmandet av *avlöningsförmånernas storlek* borde särskilt följande synpunkter beaktas. Kostnaden för reservstaten måste hållas avsevärt lägre än den aktiva statens. Löneförmånerna borde å andra sidan tillmätas så, att de uppmuntrade till tidig övergång till reservstaten, och så avvågas, att de bleve en verklig faktor att räkna med även för den, som vid jämförelsevis unga år ämnade avgå från aktiv stat och i sammanhang därmed omlägga grunderna för sin ekonomi. Slutligen borde, för att kvarhålla de äldre officerarna på reservstat och motverka ett uppskjutande av övergång till denna, en höjning av avlöningen äga rum för dem, som vid viss ålder kvarstode å densamma, och denna höjning syntes böra få formen av ålderstillägg, dock utan att sådant tillägg skulle i detta fall få inverka på pensionen.

Med beaktande av dessa synpunkter kunde *lönebeloppen* lämpligen bestämmas till 1,300, 1,800 och 2,300 kronor. Av dessa motsvarade det förstnämnda ungefär löjtnants av andra klassen lön 1,020 kronor och inkvarteringsersättning efter lägsta tariffen 300 kronor, tillsammans 1,320 kronor, och det andra löjtnants av första klassen lön 1,500 kronor och inkvarteringsersättning efter lägsta tariffen 300 kronor, tillsammans 1,800 kronor. Det högsta lönebeloppet, 2,300 kronor, motsvarade däremot icke kaptens av andra klassen lön 2,400 kronor och inkvarteringsersättning efter lägsta tariffen 400 kronor, tillsammans 2,800 kronor, men det kunde icke heller gärna göras det, emedan kostnaderna därigenom skulle bliva alltför stora, särskilt i förhållande till vederbörandes tjänstgöringsskyldighet. Denna åldersgrupp hade för övrigt på grund av den korta tid, som återstode till pensionsålderns inträdande, icke så stort värde för reservstatens hållande vid avsedd numerär som de yngre åldersgrupperna.

Ålderstilläggen syntes lämpligen kunna bestämmas till 300 kronor vardera. Sådant tillägg skulle utgå till alla officerare på reservstat, vilka vore fullt fäldugliga och fullgjort dem åliggande tjänstgöringsskyldighet, efter fyllda resp. 37 och 43 år, således vid samma tid då övergång från aktiv stat till reservstat berättigade till högre löneklass och oberoende av den tid vederbörande tillhört reservstaten. Sålunda skulle en löjtnant å reservstat med begynnelselönen av 1,300 kronor genom erhållande av två

ålderstillägg kunna komma i åtnjutande av en ersättning, uppgående till 1,900 kronor.

I fråga om *underofficerarnas löneförmåner* på reservstat gjorde sig ungefär samma synpunkter gällande som i fråga om kompaniofficerarnas. Löneklasserna syntes emellertid böra bestämmas till endast två. Då sergeants av första klassen löneförmåner erhöles vid en medelålder av 33—34 år och fanjunkares vid 40—41 år, kunde den lägsta löneklassen lämpligen omfatta 34—41-åringar och den högsta 42—49-åringar. Under förutsättning att övergången till reservstat skedde tämligen likformigt inom därtill berättigade klasser, borde något mer än hälften av beställningarna tillhöra lägsta löneklassen och återstoden den högsta.

Underofficerarnas löner.

Lönebeloppen borde, med tillämpande av liknande synpunkter som beträffande kompaniofficerarnas löneförmåner, bliva resp. 900 och 1,100 kronor. Lägsta lönebeloppet komme således att ungefär motsvara sergeants av andra klassen lön 780 kronor och inkvarteringsersättning efter lägsta tariffen 180 kronor, tillsammans 960 kronor, samt det högsta lönebeloppet sergeants av första klassen lön 900 kronor och inkvarteringsersättning efter lägsta tariffen 180 kronor, tillsammans 1,080 kronor.

Även för underofficerarna borde ett ålderstillägg finnas, lämpligen om 150 kronor, utgående vid fyllda 42 år efter liknande grunder som för kompaniofficerare.

I fråga om kompaniofficerarnas och underofficerarnas å reservstat *befordran, tjänstgöringsskyldighet* och *avgång* från nämnda stat gjorde sig för dessa befälsgrupper ungefär enahanda synpunkter gällande.

Kompaniofficerares och underofficerares befordran, tjänstgöringsskyldighet och avgång.

Beträffande *befordran* borde tillämpas den principen, att löjtnant, resp. sergent, vilken övergått till reservstat, skulle befordras till kapten, resp. fanjunkare, samtidigt med den officer, resp. underofficer, som stode närmast efter honom i turberäkning på aktiv stat vid vederbörligt regemente, allt givetvis under förutsättning att icke giltiga skäl kunde anföras mot hans befordran.

Vad anginge *tjänstgöringsskyldigheten* borde den, som överginge till reservstaten, vid krig och andra särskilda tillfällen vara underkastad samma tjänstgöringsskyldighet som den, vilken tillhörde arméns reserver. Han skulle sålunda vara tjänstgöringsskyldig i krig och då värnpliktiga inkallades för rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kunde bliva anbefalld. Det vore emellertid icke tillräckligt, att den, som inträdde på reservstaten, vid övergången vore i besittning av militär duglighet och tjänstevana, utan det vore lika angeläget, att han under den tid, han innehade sådan beställning, så vitt möj-

ligt bibehölles vid sin tjänsteduglighet, varför han för underhållande därav måste vara förpliktad till viss militär tjänstgöringsskyldighet. Vid bestämmande av denna måste tillbörlig hänsyn tagas till, att den icke bleve så omfattande, att den lade några större hinder i vägen för reservstatspersonalens civila verksamhet, vilken för denna personal bleve den huvudsakliga, men å andra sidan finge den icke bliva så kort eller så sällan återkommande, att ändamålet med densamma — och därigenom med hela reservstaten — komme att förfelas.

I betraktande av dessa förhållanden vore det icke, vad *kompaniofficerarna* beträffade, tillrådligt att tillämpa vad 1909 års kommittéförslag i detta avseende innehöller, nämligen att reservstatens personal skulle deltaga i en regements- eller motsvarande övning endast vart annat år intill utgången av fjortonde levnadsåret och därefter vart tredje år, utan borde, i likhet med vad chefen för generalstaben föreslagit, fordringarna ställas högre. Särskilt gällde detta den yngre delen av personalen. Med hänsyn både till reservstatsofficerarnas civila intressen och till möjligheten att bereda dem en allsidig utbildning och verkligt effektiv tjänstgöring syntes det icke lämpligt att binda tjänstgöringsskyldigheten vid vissa övningar eller bestämda år, utan endast fastställa den tid personalen högst borde vara skyldig tjänstgöra under visst antal år i följd. Tillvidare, innan tillräcklig erfarenhet i detta hänseende vunnits, syntes tjänstgöringsskyldigheten böra bestämmas för yngsta åldersgruppen kompaniofficerare till högst 90 dagar under loppet av tre på varandra följande år, för mellersta gruppen till högst 45 dagar under loppet av två på varandra följande år och för den äldsta gruppen till högst 45 dagar under loppet av tre på varandra följande år.

Vad *underofficerarna* beträffade, gällde det huvudsakligen att uppehålla deras tjänsteduglighet såsom kompaniadjutanter, vilken lättare än befälsvana i allmänhet kunde bibehållas under civil verksamhet, varför tjänstgöringsskyldigheten för dem — åtminstone tillvidare — skulle kunna inskränkas till 45 dagar under loppet av två på varandra följande år för den yngsta åldersgruppen och till samma tid under loppet av tre på varandra följande år för den äldsta.

All personal på reservstat borde givetvis i fred som krig vara skyldig att tjänstgöra även vid annat än eget truppförband.

Kompaniofficerare och underofficerare borde vara skyldiga att *avgå* från reservstat, då de uppnått den för erhållande av fyllnadspension inom motsvarande tjänstegrad å aktiv stat stadgade levnadsålder. De borde därvid komma i åtnjutande av viss pension samt inträda i vederbörlig reserv och där kvarstå enligt samma grunder, som gällde för motsvarande personal efter avgång från aktiv stat.

Vad ovan anförts beträffande kompaniofficerares och underofficerares tjänstgöringsskyldighet och avgång gällde även, i tillämpliga delar, motsvarande *personal vid intendenturkåren*.

Enligt de tidigare uppgjorda förslagen skulle efter avgången från reservstat lönen oavkortad uppbäras såsom pension, oaktat tjänstgöringsskyldigheten i fred alldeles upphört. Detta vore redan av kostnadsskäl icke lämpligt. *Pensionerna* finge emellertid icke sättas alltför låga, enär därigenom utsikterna dels att kvarhålla på reservstat dem, som jämförelsevis tidigt övergått dit, dels att förmå äldre personal till övergång dit komme att minskas. Särskilt för de högsta löneklasserna, där personalen ej hade så lång tid kvar till pensionsåldern, syntes det vara nödvändigt att ej för knappt tillmäta pensionerna.

Kompaniofficerares och underofficerares pensioner.

Efter beräkning av 80 procent å lönen — ålderstilläggen skulle icke inräknas — skulle pensionerna för kompaniofficerare bliva resp. 1 040, 1 440 och 1 840 kronor samt för underofficerare resp. 720 och 880 kronor. Avrundades dessa siffror nedåt för de lägre löneklasserna och uppåt för de högsta, kunde såsom skäliga pensionsbelopp bestämmas: för kompaniofficerare resp. 1 000, 1 400 och 2 000 samt för underofficerare resp. 700 och 900 kronor.

I fråga om *generalspersoner* och *regementsofficerare* gjorde sig väsentligen andra synpunkter gällande än beträffande kompaniofficerare och underofficerare. Behovet av reservstatsofficerare vore, i förhållande till de aktiva officerarnas antal, i dessa grader betydligt större än inom kompaniofficers- och underofficersgraderna. Därtill komme, att den tid, som en från aktiv stat till reservstat överflyttad generalsperson eller regementsofficer kunde kvarstå å reservstaten, i de flesta fall komme att vara inskränkt till några få år, samt att dessa officerare i allmänhet befunne sig i en ålder, då svårigheter mötte att förvärva annan tillräckligt givande och säker sysselsättning för att motivera övergång till reservstat. Slutligen måste beaktas, att, om en effektiv reservstatsorganisation genomfördes för kompaniofficerarna, de, som önskade lämna den aktiva tjänsten, i regel kunde beräknas göra detta, innan de nådde regementsofficersgraden.

Generaler och regementsofficerare.

Under sådana förhållanden skulle det säkerligen visa sig omöjligt att hålla reservstaten vid avsedd numerär endast genom aktiva generalpersoners och regementsofficerares övergång, utan det bleve helt visst nödvändigt att anlita utvägen att befordra officerare, som därtill vore lämpliga, men som måhända icke kunde befordras på aktiv stat, till närmast högre tjänstegrad på reservstat. För att en sådan utväg skulle leda till

avsett resultat fordrades, att lönen å reservstat bestämdes högre än pensionen i den lägre tjänstegraden på aktiv stat, och att framför allt pensionen å reservstat icke komme att understiga nyssnämnda pension.

Vad reservstatens *majorsgrad* anginge, borde löneförmånerna i denna så avpassas, att de även kunde verka lockande för majorer på aktiv stat att övergå till reservstaten. Med hänsyn därtill och till vad ovan anförts, syntes de icke böra sättas lägre än 3 500 kronor. Pensionen borde lämpligen bestämmas till 3 000 kronor.¹

Något behov av en särskild *överstelöjtnantsgrad* föreläge icke för reservstaten. I stället borde bildas en *överstegrad*, gemensam för överstelöjtnanter, som befordrades, och för överstar, som överginge från aktiv stat. I samband därmed borde två löneklasser införas för reservstatens överstegrad. Det vore nämligen med hänsyn till överstarnas jämförelsevis små befordringsutsikter och i allmänhet långa tjänstetid i graden önskvärt, att deras avgång före uppnåendet av gällande pensionsgräns underlättades, men å andra sidan skulle en med hänsyn därtill bestämd reservstatslön på grund av den stora skillnaden i avlöningsförmåner mellan den aktiva statens överste- och överstelöjtnantsgrader komma att medföra opropor-tionerligt stora löneförmåner för de till överstar på reservstat befordrade överstelöjtnanterna. Den ena löneklassen borde därför beräknas för äldre överstar — lämpligen sådana som fyllt 56 år — och den andra för yngre sådana och till överstar å reservstat befordrade överstelöjtnanter. För att den förra skulle bliva lockande, måste dess löneförmåner och pension vara högre än överstelöjtnants pension, till vilken överstar vore berättigade vid 55 års ålder.

Med beaktande av dessa önskemål kunde lönebeloppen i de båda löneklasserna i reservstatens överstegrad lämpligen bestämmas till 4 600 och 5 000 kronor och pensionerna till 3 800 och 4 200 kronor.²

Med tillämpande av samma principer syntes lön och pension för *generalsperson* å reservstat böra bestämmas till resp. 6 000 och 5 000 kronor.

Tjänstgöringsskyldigheten i fred för generalspersoner och regements-officerare borde lämpligen fastställas till sammanlagt högst 45 dagar under loppet av två på varandra följande år.

¹ Kaptens av första klassen lön utgör 3 400 kronor, pension 2 720. Majors lön utgör 4 000 kronor, pension 3 200.

² Överstelöjtnants lön utgör 4 500 kronor, pension 3 600. Överstes lön utgör 6 000 kronor, pension 4 500.

Skyldighet att *avgå* med pension borde inträda vid resp. 55, 60 och 65 år — för intendenturpersonal vid resp. 60 och 65 år —, varefter vederbörande borde kvarstå i reserven efter samma grunder, som gällde för motsvarande personal å aktiv stat efter avgång från densamma.

Förutom ovan angivna löneförmåner borde all reservstatspersonal, såsom också föreslagits i 1909 års betänkande, vid tjänstgöring komma i åtnjutande av *dagavlöning*, *dagtraktamente* och annan *tillfällig avlöning* m. m. i likhet med motsvarande personal å aktiv stat ävensom av *rese- och traktamentsersättning* för resor till och från tjänstgöringsort.

Med avseende på *änkepensioneringen* vore intet att erinra mot vad i 1909 års betänkande därom yttrats, nämligen att det med rådande uppfattning såväl av statstjänarnas skyldighet att sörja för sina efterlämnade familjer som av statens plikt att bidra därtill vore riktigast, att envar, som överginge till reservstaten, hade skyldighet att kvarstå i änke- och pupillkassan, ävensom att statsbidrag till denna kassa utginge för reservstatens hela personal, men att fråga vore, huruvida icke övergången till reservstaten i någon mån kunde komma att motverkas av tvunget kvarstående i denna kassa på grund av de dryga avgifterna till densamma. Kommittén hade därför ansett lämpligast, att valfrihet borde finnas för den, som överginge till reservstat, att antingen genom fortsatta avgifter bevara den änkepensionsrätt, han vid övergången innehade, eller att utträda ur kassan. Därigenom skulle visserligen ett för kassan menligt urval komma att ske, i det att såsom regel endast gifta delägare kvarstode i densamma, men denna olägenhet ansågo kommittén ej borde bliva av större betydelse, än att kassan i försvarets intresse kunde ikläda sig denna uppoffring. Att statsbidrag för dem, som kvarstode i änkekassan, skulle erläggas av statsverket, syntes kommittén i anslutning till ifrågavarande uppfattning så mycket mer skäligt, som denna utgift för den enskilde kunde vara ganska kännbar.

I fråga om övriga *pensionsavgifter* hade samma kommitté yttrat, att då lönerna på reservstat vore så lågt beräknade, att de icke syntes tåla ytterligare reduktion i form av avdrag, borde den, som överginge till reservstaten, vara befriad från pensionsavgifter.

Lönerna vore visserligen enligt det avgivna förslaget något höjda i förhållande till de av kommittén föreslagna, men dock icke i sådan grad att anledning funnes frångå den av kommittén förordade anordningen. Pensionen skulle således helt och hållet utgå ur statsmedel.

Det behöfve icke särskilt framhållas, att vid övergång till reservstat tillerkänd lön skulle bibehållas oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

I fråga om upprättandet av reservstat för *fältläkar- och fältveterinärkårerna* ställde sig frågan i viss mån annorlunda än vad anginge truppslagen och intendenturkåren. Därom hade i 1909 års betänkande yttrats, bland annat, att för förstnämnda kårer, som vore under ombildning, förslag till ordnande av reservstat borde, därest sådan ansåges erforderlig, uppgöras i samband med planläggandet av deras organisation.

Genom den år 1911 beslutade ombildningen av *fältläkarkåren* hade denna erhållit en ny organisation, vilken lämpligen skulle kunna läggas till grund för ett förslag till reservstat för nämnda kår. Någon ombildning av *fältveterinärkåren* eller ändring i dess stat hade ännu icke ägt rum. Både av detta och av andra skäl syntes en reservstat för sistnämnda kår för närvarande icke böra ifrågasättas.

En reservstat för *fältläkarkåren* vore synnerligen behöfelig med hänsyn till *sjukvårdstjänsten icke blott i krig utan även i fred.*

En jämförelse mellan tillgången på och behovet av läkare vid härens mobilisering efter genomförandet av det under utarbetning varande förslaget till härordning visade, att, sedan samtliga hären tillhörande läkare på stat och i reserven ävensom värnpliktiga sådana tagits i anspråk, ett betydligt antal befattningar kunde besättas endast genom anlitande av frivilliga läkare, en utväg varav det vore vanskligt att i alltför stor utsträckning begagna sig.

I det av sakkunniga år 1908 utarbetade förslaget till omorganisation av *fältläkarkåren* förordades också, att, därest principen om förtidspensionering bleve erkänd och tillämpad i fråga om officers- och underofficerskårerna, den borde vinna tillämpning även i fråga om härens ordinarie läkare i syfte att öka tillgången på fullt utbildad militärläkarpersonal vid mobiliseringstillfälle. Inrättandet av en reservstat för *fältläkarkåren* vore således av behovet påkallat ur krigssjukvårdssynpunkt, men det vore erforderligt även med hänsyn till *sjukvårdstjänsten i fred.*

I det ovannämnda förslaget till omorganisation av *fältläkarkåren* hade upptagits 60 extra bataljonsläkare, vilket antal ansetts vara mycket lågt beräknat med hänsyn till tillgodoscendet av fredstjänstens krav. Den nya organisationen skulle emellertid enligt Riksdagens beslut komma att omfatta endast 44 extra bataljonsläkare. Visserligen hade behovet av läkare i fredstid hitintills nödortfigt kunnat tillgodoses, i vissa fall dock endast genom

att bereda ersättning för ökad tjänstgöring åt läkare vid truppförband eller genom att träffa avtal med civila läkare. Men med utsträckning av tjänstgöringstiden för de värnpliktiga komme behovet av militärläkare att ytterligare ökas.

Genom inrättandet av en reservstat för fältläkarkåren skulle dessutom en välbehöfvlig ökad omsättning inom denna kår främjas och militärläkarbanan bliva mera lockande genom möjligheten att efter viss, icke alltför lång tjänstetid kunna övergå till reservstat med mindre tjänstgöringsskyldighet i fred.

Fullgoda skäl för upprättandet av en reservstat för fältläkarkåren finnes sålunda även ur fredssjukvårdstjänstens synpunkt.

Av beräkningar, som överfältläkaren låtit uppgöra, framginge, att reservstaten för fältläkarkåren borde, fullt genomförd, upptaga minst *40 beställningar*. Under den period, varom det nu närmast vore fråga, syntes halva antalet beställningar eller *20* böra inrättas. Därigenom skulle man i någon mån vinna en ersättning för de föreslagna 16 extra bataljonsläkarbeställningarna, varmed fältläkarkåren minskades enligt 1911 års Riksdags beslut.

Såsom *villkor för övergång till reservstat* syntes lämpligen böra fordras 10 tjänsteår såsom militärläkare och en ålder av 43 år. En viss likhet skulle därigenom vinnas med fordringarna för officerare vid övergång till reservstat. Fältläkarkårens reservstat skulle genom dessa villkor icke komma att omfatta några läkare, vilka på grund av värnpliktslagens föreskrifter vore tjänstgöringsskyldiga vid mobiliseringstillfälle.

De till fältläkarkårens reservstat hörande beställningarna borde motsvara tjänsteklasserna på stat och således indelas i *fält-, regements- och bataljonsläkarbeställningar*. Proportionen mellan de olika tjänsteklasserna borde bestämmas med hänsyn till, att det huvudsakligen vore äldre, väl förfarna läkare, vilka ur såväl freds- som krigssjukvårdstjänstens synpunkt behövdes å reservstat, och att det sannolikt bleve ur den äldre delen av fältläkarkåren, som reservstaten lättast kunde rekryteras. Särskilt borde beaktas, att två fältläkarbeställningar vore behöfvliga icke blott med hänsyn till mobiliseringsbehovet utan även för att i fred för tillfälliga uppdrag, såsom inspektioner m. m., hava tillgång på några läkare med tillräcklig auktoritet.

Med beaktande av det nu anförda syntes fältläkarkårens reservstat 1920 böra omfatta 2 fältläkare, 12 regementsläkare och 6 bataljonsläkare. Beställningarna skulle lämpligen tillkomma i enlighet med nedanstående tablå.

Tablå över utvecklingen av fältläkarkårens reservstat åren 1916—1920.

Å r.	Fältläkare.	Regementsläkare.	Bataljonsläkare.
1916	1	2	1
1917	—	3	1
1918	—	2	2
1919	1	2	1
1920	—	3	1
Summa	2	12	6

Löneförmåner och *pensioner* syntes lämpligen böra bestämmas för bataljonsläkare lika med högsta löneklassen för kompaniofficerare, för regementsläkare lika med majors och för fältläkare lika med lägre löneklassen för överstar, allt å den föreslagna reservstaten för armén.

Såsom villkor för övergång till regementsläkare på reservstat borde uppställas 15 tjänsteår såsom militärläkare och 48 levnadsår. Därigenom kunde regementsläkarbeställning på reservstat vinnas vid ungefär samma ålder som majorsbeställning å samma stat. Fältläkarbeställningarna borde rekryteras såväl av fältläkare på aktiv stat som av äldre därtill hugade och kompetenta regementsläkare.

Tjänstgöringsskyldigheten i fred borde för läkare, som ännu icke fyllt 48 år, bestämmas till högst 90 dagar under loppet av tre på varandra följande år. Därigenom bleve dessa läkares tjänstgöringsskyldighet icke oväsentligt större än motsvarande officerares, men dels krävdes detta ur fredstjänstens synpunkt, dels hade läkarna icke så lång militär tjänstgöring på aktiv stat bakom sig som officerarna. Efter fyllda 48 år syntes tjänstgöringsskyldigheten böra inskränkas till högst 45 dagar under loppet av två på varandra följande år.

Avgång med pension borde vara obligatorisk vid samma ålder som för motsvarande tjänsteklasser på aktiv stat, således för bataljonsläkare vid uppnådda 55 års ålder och för regements- och fältläkare vid uppnådda 60 år.

Överfältläkaren hade ingenting att erinra mot ifrågavarande förslag.

Kostnader. *Kostnaderna* för upprättande av reservstater under perioden 1916—1920 vore beräknade i bifogad tablå. (Bil. A vid detta protokoll.) Enligt denna skulle de utgöra:

för år 1916	kronor	115,793: 50
» » 1917	»	226,417: —
» » 1918	»	340,980: 50
» » 1919	»	453,620: —
» » 1920	»	572,651: 50

Enligt av förslagsställarna gjord sammanfattning skulle reservstatsorganisationen fotas på följande allmänna grunder:

Sammanfattning.

1. En för *arméns officerare och underofficerare samt intendenturpersonal* gemensam reservstat upprättas med rätt för Kungl. Maj:t att fördela därtill hörande beställningar på olika truppslag och truppförband.

En särskild reservstat upprättas för *fältläkarkåren*.

2. *Reservstaternas första uppsättande* sker under en period av fem år (1916—1920), vid vars slut reservstaterna skola omfatta följande antal beställningar: 2 *generals-*, 7 *överste-*, 29 *majors-*, 114 *kompaniofficers-*, 120 *underofficers-*, 2 *fältläkar-*, 12 *regementsläkar-* samt 6 *bataljonsläkarbeställningar*, så vitt möjligt fördelade likformigt över hela perioden.

3. För *övergång till reservstat* fordras, förutom full tjänsteduglighet: för kompaniofficere 10 tjänsteår såsom aktiv officer och 32 levnadsår, för underofficer 8 tjänsteår såsom aktiv underofficer och 34 levnadsår, för regementsläkare 15 tjänsteår såsom militärläkare och 48 levnadsår, för bataljonsläkare 10 tjänsteår såsom militärläkare och 43 levnadsår samt för överstar, överstelöjtnanter och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

4. Å reservstat sker *befordran* av löjtnant resp. sergeant till kapten resp. fanjunkare samtidigt med den officer resp. underofficer, som står närmast efter honom i turberäkning på aktiv stat vid vederbörligt regemente.

5. Personal å reservstat är *tjänstgöringsskyldig* i krig och då värnpliktiga inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred: generalpersoner, regementsofficerare, läkare efter uppnådda 48 år, kompaniofficere i åldersgruppen 37—42 år samt underofficerare intill fyllda 42 år i högst 45 dagar under loppet av två på varandra följande år, kompaniofficere efter fyllda 43 och underofficerare efter fyllda 42 år i högst 45 dagar under loppet av tre på varandra följande år samt kompaniofficere intill fyllda 37 och läkare intill fyllda 48 år högst 90 dagar under loppet av tre på varandra följande år.

6. Följande löner tillkomma personal å reservstat:

generalsperson	6 000 kronor
överste i högre löneklassen	5 000 »
» i lägre »	4 600 »
major	3 500 »
kompaniofficer i högsta löneklassen (övergång efter fyllda 43 år)	2 300 »
» i mellersta » (» » » 37 »)	1 800 »
» i lägsta »	1 300 »
underofficer i högre » (övergång efter fyllda 42 år)	1 100 »
» i lägre »	900 »
fältläkare	4 600 »
regementsläkare	3 500 »
bataljonsläkare	2 300 »

Vid övergång till reservstat tillerkänd lön bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

Alderstillägg utgå till kompaniofficerare vid uppnådda 37 och 43 års ålder, varje med å 300 kronor, samt till underofficerare vid 42 års ålder med 150 kronor.

Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning, tillkommer personal å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom *rese- och traktamentsersättning* för resor till och från tjänstgöringsort.

7. Personal å reservstat är skyldig *avgå* från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat, dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension.

8. Personal å reservstat åtnjuter efter avgång från densamma vid uppnådd pensionsålder följande *pensioner* av statsmedel:

generalsperson	5 000 kronor
överste i högre löneklassen	4 200 »
» i lägre »	3 800 »
major	3 000 »
kompaniofficer i högsta löneklassen	2 000 »
» i mellersta »	1 400 »
» i lägsta »	1 000 »
underofficer i högre »	900 »
» i lägre »	700 »
fältläkare	3 800 »
regementsläkare	3 000 »
bataljonsläkare	2 000 »

9. Personal å reservstat är skyldig att efter övergång till pensionsstat *kvarstå i arméns reserver* under samma tider, som gälla för motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från densamma.

10. Personal å reservstat äger att, om den så önskar, *kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa* med den *änkepensionsrätt*, den vid övergången till reservstat innehar och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar, och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp som närmast före övergången.

Över förevarande förslag hava utlåtanden avgivits av direktionen över arméns pensionskassa, arméförvaltningens civila departement samt statskontoret. Yttranden
över
förslaget.

Direktionen över pensionskassan har förklarat sig icke hava något att erinra däremot.

Arméförvaltningens civila departement har i huvudsak icke funnit något att erinra mot sättet för upprättande av den ifrågasatta reservstaten eller beträffande den föreslagna avlöningen till den däri upptagna personalen. Då förslaget emellertid innebure, att den såsom ålderstillägg betecknade avlöningsförmån för viss del av personalen skulle utgå vid viss levnadsålder, utan hänsyn till tjänstetiden i reservstaten, och samma avlöningsförmån icke såsom de ålderstillägg, vilka från de i riksstaten särskilt uppförda anslaget till ålderstillägg tilldelades andra löntagare under fjärde huvudtiteln, vore avsedd att innebära en sådan förhöjning i lönen, som medförde ökning i pensionen, har arméförvaltningen ansett ifrågavarande förmån icke böra betecknas såsom ålderstillägg utan med annan benämning, exempelvis »avlöningsstillägg». Därest denna mening vunne beaktande, har arméförvaltningen funnit hinder icke möta, att det för ändamålet beräknade beloppet, liksom erforderliga medel för reservstatspersonalens avlöande i övrigt, upptoges under det ifrågasatta nya anslaget till arméns reservstater.

Statskontoret har anfört följande:

Statskontoret hade vid två föregående tillfällen haft anledning uttala sig i fråga om anskaffande av fältdugligt befäl för arméns reservformationer, nämligen dels i utlåtande den 15 juni 1905 angående då föreliggande förslag att medelst förtidspensionering vinna detta ändamål, dels ock i utlåtande den 13 oktober 1909 angående ett av tillkallade kommitterade den 3 mars samma år avgivet betänkande i fråga om upprättande av reservstater vid armén och marinen. I båda dessa utlåtanden hade statskontoret uttalat sig för åtgärders vidtagande för avhjälpan av den överklagade bristen på reservbefäl med fullständig utbildning och fältdug-

lighet, men hade tillika framställt vissa anmärkningar mot de då föreliggande förslagen. Förslaget om upprättande av fasta reservstater hade emellertid statskontoret, enligt vad som framhållits i utlåtandet den 13 oktober 1909, ansett innebära en förbättring i jämförelse med den från början avsedda anordningen med förtidspensionering; och hade statskontoret icke haft någon erinran att i detta hänseende framställa. Denna uppfattning hyste statskontoret allt fortfarande. Beträffande det nu förevarande förslaget hade i detsamma vidtagits ändring i ett av de avseenden, där statskontoret i sitt sistberörda utlåtande ifrågasatt lämpligheten av 1909 års förslag, nämligen vad anginge pensionens och lörens å reservstat förhållande till varandra. Enligt det äldre förslaget skulle nämligen pensionen utgå med samma belopp som lönen, under det att i det föreliggande förslaget pensionen vore upptagen till allenast viss del av lönen. Denna senare anordning måste givetvis anses såsom en förbättring.

Vidkommande detaljerna av förslaget vore dessa till stor del av rent militärorganisatorisk natur och undandroge sig således statskontorets bedömande. Hit hörde frågorna om reservstaternas storlek, villkoren för övergång till reservstat, tjänstgöringsskyldigheten m. m. dylikt. En viktig del av förslaget, nämligen avlönings- och pensionsbeloppen samt den olika levnadsåldern för placering i de olika löneklasserna vore visserligen icke av ovan avgiven art, men vid bedömande av dessa frågor måste likväl en så avgörande hänsyn tagas till nödvändigheten att genom jämförelsevis förmånliga avlönings- och pensionsförhållanden underlätta erhållandet av verkligt effektivt reservbefäl, att statskontoret, även om i ett eller annat av de föreslagna löne- eller pensionsbeloppen, bedömt ur allmän löneresleringssynpunkt, någon mindre jämkning skulle kunna ifrågasättas, icke tilltrorde sig att föreslå någon ändring i vad förslaget i omhandlade hänseenden innehöller. Endast i nedan angivna punkter hade förslaget givit statskontoret anledning till särskilt yttrande.

Formuleringen av bestämmelserna angående tjänstgöringsskyldigheten i fred, i vad dessa avsåge tjänstgöring ett visst antal dagar under visst antal på varandra följande år, syntes icke med tillräcklig tydlighet angiva omfattningen av denna tjänstgöringsskyldighet. Då meningen givetvis vore, att till exempel kompaniofficerare i åldersgruppen 37—42 år skulle tjänstgöra högst 45 dagar under varje tvåårsperiod av tjänstetiden, borde bestämmelsen omformuleras så, att åt detta förhållande gäves ett tydligt uttryck.

Jämväl bestämmelsen angående ålderstillägg syntes böra förtydligas; och föresloge statskontoret, att densamma måtte erhålla följande lydelse.

»Till kompaniofficer i lägsta löneklassen utgår ett ålderstillägg å 300 kronor vid uppnådd 37 års ålder och ytterligare ett ålderstillägg å likaledes 300 kronor vid uppnådd 43 års ålder;

till kompaniofficer i mellersta löneklassen utgår ett ålderstillägg å 300 kronor vid uppnådd 43 års ålder;

till underofficer i lägre löneklassen utgår ett ålderstillägg å 150 kronor vid uppnådd 42 års ålder.»

Vidare ville statskontoret påpeka, att bestämmelse saknades om tidpunkten för tillträde av intjänt ålderstillägg. Denna tidpunkt kunde tänkas vara antingen början av månaden näst efter den, vari den stadgade levnadsåldern uppnåtts, eller början av nästpåföljande kalenderår.

Beträffande avgifter för egen pensionering hade de sakkunniga intagit samma ståndpunkt, som hävdats i 1909 års förslag, eller att sådana avgifter icke skulle erläggas. Denna uppfattning kunde statskontoret icke biträda. Principen att tjänsteman skulle medelst viss avgift bidra till bestridande av kostnaden för sin pensionering vore numera fullt fastslagen och vid de senare årens löneregleringar undantagslöst genomförd; och tillräckliga skäl för att i detta hänseende bereda reservstatspersonalen en gynnad särställning syntes icke vara förebragta. Vidkommande pensionsavgiftens storlek ville statskontoret erinra därom, att personalen på aktiv stat erlade en avgift av fyra procent av vederbörande tillkommande kassa- och fyllnadspension. Med hänsyn till dels önskvärdheten av, att övergången till reservstat i möjligaste mån underlättades, dels ock den omständigheten, att reservpersonalen under sin tjänstetid på aktiv stat erlagt ovanberörda avgift av fyra procent, för vilken de efter övergången till reservstat icke erhöle motsvarande pensionsförmån, syntes emellertid den nu ifrågavarande pensionsavgiften kunna skäligen bestämmas till tre procent av pensionsbeloppet.

I avseende å pensioneringen av änkor och barn hade de sakkunniga uttalat sig för att valfrihet borde finnas för den, som överginge till reservstat, att antingen genom fortsatta avgifter till arméns änke- och pupillkassa bevara den änkepensionsrätt, han vid övergången innehade, eller att utträda ur kassan. Någon utredning angående den verkan, en dylik anordning skulle medföra för berörda kassa, vore emellertid icke förebragt; och torde Kungl. Maj:t vid sådant förhållande finna, att denna fråga icke i sitt nuvarande skick vore färdig till avgörande. Någon olägenhet av att densamma i avbidan på sådan utredning undanskötes, syntes icke vara att befara, då reservstaternas uppsättande icke vore avsedd att påbörjas förr än år 1916.

Departement-
chefen.

Uppsättande av reservstater ingår såsom en viktig länk bland åtgärderna för stärkande av vårt försvar. Därmed avses att anskaffa en del av det vid mobilisering erforderliga befäl för billigare kostnad än den, som skulle vara förenad med uppförandet av motsvarande beställningar å aktiv stat.

De av generallöjtnanten Tingsten och överstelöjtnanten Åkerman uppgjorda allmänna grunder för reservstatsorganisationen finner jag i huvudsak väl avvägda. Dock synas de föreslagna fasta lönebeloppen kunna underkastas en nedsättning med 10 procent, utan att rekryteringen av reservstaterna därigenom äventyras. Vidare torde i dessa grunder, med anledning av vad dels statskontoret, dels arméförvaltningen anfört, böra vidtagas följande modifikationer, nämligen att bestämmelserna om tjänstgöringsskyldighet och ålderstillägg förtydligas, varjämte sistberörda löneförmån lämpligen torde böra benämnas »avlöningsstillägg», att tiden för tillträde av dylikt avlöningsstillägg närmare bestämmas till början av kalenderåret näst efter det, varunder vederbörande uppnått den för erhållande av avlöningsstillägget stadgade levnadsålder, samt att reservstatspersonalen förklaras skyldig att i avgifter för egen pensionering erlägga tre procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp. Vidare torde icke för närvarande böra meddelas någon bestämmelse om valfrihet för den, som övergår till reservstat, att antingen genom fortsatta avgifter till arméns änke- och pupillkassa bevara änkepensionsrätt eller utträda ur kassan. Slutligen kunna även i övrigt vissa mindre jämkningar finnas erforderliga eller lämpliga vid den slutliga avfattningen av blivande bestämmelser.

Jag tillåter mig erinra, att de uppgjorda allmänna grunderna för reservstatsorganisationen innehålla bestämmelser endast om första uppsättandet av reservstater, omfattande åren 1916—1920, och att organisationen är avsedd att sedermera, i händelse av gynnsam erfarenhet, vidare utvecklas. Antalet beställningar, som ingå i den första uppsättningen, har beräknats med hänsyn till den sannolika tillgången, men är icke så stort, som skulle erfordras för att fylla mobiliseringsbehovet under förutsättning av det i förslaget om ny härordning upptagna antalet beställningar å aktiv stat. Det här beräknade antalet reservstatsbeställningar måste betraktas som maximum; det finnes nämligen ej någon utsikt, att det skall kunna överskridas. För övrigt har Kungl. Maj:t i sin hand att i händelse av behov begränsa antalet; någon rätt att övergå till reservstat skulle nämligen icke komma att finnas.

På sätt framgår av bifogade, av generallöjtnant Tingsten och överstelöjtnant Åkerman uppgjorda beräkning uppgå kostnaderna för reservstaterna för år 1916 till kr. 115,793: 50 med successiv ökning till kr. 572,651: 50

år 1920, vilket sistnämnda belopp genom nedsättning av lönerna med 10 procent skulle minskas med 52,370 kronor. Även efter sådan minskning äro kostnaderna onekligen avsevärda, men om man vill nå det eftersträvade målet, måste löner och pensioner bestämmas på sådant sätt, att anställningen å reservstat blir tillräckligt lockande.

Då uppsättandet av reservstater ej är avsett att börja förrän med år 1916, behöver icke något anslag för ändamålet äskas å 1915 års stat. På grund av reservstatsorganisationens sammanhang med den nya härordning, varom förslag av Kungl. Maj:t framlagts, torde emellertid grunderna för nämnda organisation böra redan nu föreläggas Riksdagen.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att godkänna upprättande av reservstater vid armén i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna, av mig förordade allmänna grunder.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protoklet:o

C. E. Odhner.

Beräkning av kostnaderna för arméns

E n h e t s k o s t n a d e r .								Antal.	1916. Kronor.
Lön. Kronor.	Dagavlönning			Rese- och trak- taments- ersätt- ning. Kronor.	Summa Kronor.				
	i dagar.	å kr. pr dag.	Kronor.						
6 000	24	7	168	46	6 214	Generalspersoner	—	—	
5 000	24	6	144	46	5 190	Överstar, högre löneklass	1	5 190	
4 600	24	6	144	46	4 790	D:o , lägre »	1	4 790	
3 500	24	5	120	42	3 662	Majorer	6	21 972	
2 300	17	4	68	36	2 404	Kompaniofficerare, högsta löneklass .	5	12 020	
1 800	24	4	96	36	1 932	D:o , mellersta »	9	17 388	
1 300	32	3	96	36	1 432	D:o , lägsta »	10	14 320	
4 600	24	5	120	42	4 762	Fältläkare	1	4 762	
3 500	24	5	120	42	3 662	Regementsläkare	2	7 324	
2 300	32	4	128	36	2 464	Bataljonsläkare	1	2 464	
1 100	17	2 50	42 50	28	1 170 50	Underofficerare, högre löneklass . . .	11	12 875 50	
900	24	2	48	28	976	D:o , lägre »	13	12 688	
—	—	—	—	—	300	Ålderstillägg	—	—	
—	—	—	—	—	150	D:o	—	—	
Summa							—	115 793 50	

Anm. 1. Generalspersoner och regementsofficerare förutsätts vid behov göras beridna på stambästar. Därest 6 384 kronor till 579 035: 50 kronor.

Anm. 2. I ovanstående beräkning är hänsyn icke tagen till den minskning, som med reservstatens genomförande

Bil. A.

reservstater under åren 1916—1920.

Å r l i g a k o s t n a d e r .											
Antal.	1917. Kronor.		Antal.	1918. Kronor.		Antal.	1919. Kronor.		Antal.	1920. Kronor.	
1	6 214	—	1	6 214	—	1	6 214	—	2	12 428	—
1	5 190	—	2	10 380	—	2	10 380	—	2	10 380	—
2	9 580	—	3	14 370	—	4	19 160	—	5	23 950	—
11	40 282	—	17	62 254	—	23	84 226	—	29	106 198	—
10	24 040	—	15	36 060	—	20	48 080	—	24	57 696	—
18	34 776	—	26	50 232	—	34	65 688	—	42	81 144	—
19	27 208	—	29	41 528	—	38	54 416	—	48	68 736	—
1	4 762	—	1	4 762	—	2	9 524	—	2	9 524	—
5	18 310	—	7	25 634	—	9	32 958	—	12	43 944	—
2	4 928	—	4	9 856	—	5	12 320	—	6	14 784	—
22	25 751	—	33	38 626	50	44	51 502	—	55	64 377	50
26	25 376	—	39	38 064	—	52	50 752	—	65	63 440	—
—	—	—	10	3 000	—	28	8 400	—	47	14 100	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1 950	—
—	226 417	—	—	340 980	50	—	453 620	—	—	572 651	50

häst ersättning efter 1 häst för sådan officer jämväl skall beräknas, ökas ovanstående kostnader för år 1920 med uppkommer i pensionskostnaderna.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 115 häft. (Nr 159.) 5